

Az időutazó

1

Mindig az ötös busszal megyek ki Rákosra, ahol nagynéném, Irén, már évek óta él egy szeretetotthonban, egy emeleti szobában.

Legutóbb ebédidőben érkeztem a környékre, kerestem egy vendéglőt, ettem egy brassóit, előre jutalmaztam magam a megmértetés előtt. Mire az otthonba értem, már ők is végeztek az ebéddel. Messziről láttam Irént, a kávé itta, mint egy kisgyerek, két kézzel, ügyetlenül fogva a csészét.

Az evangélikus templom két oldalára épült a szeretetotthon, egyik oldal az ebédlő, mindig zajos tévével, öregek gyülekezetével. Zömmel tolószékekben üldögélik körül az asztalokat. Irén a konyha bejárata mellett, sarokasztalnál. Némi toporgás után odasétáltam hozzá, megsimogattam a hátát, mondtam, én vagyok az, és már indultunk is a tolószékével a szobájába. Óvatosan kanyarogva az öregek között, át a templom előtti és a lifthez vezető folyósón.

A lift hátsó fala tükör, látom magam benne. Irén nem látja benne magát, ahogyan ül a tolószékben, mert Irén vak. Elérünk a szobájába, megint rutinosan kanyarodok, odaállítom a tolószéket az ágygal szemben, ő felkel, átül.

Hoztam neki papírzsebkendőt, magozott meggybefőttet, baracklevet, abból töltök, a kezébe adom a poharat időről időre. Iszik, ráírom tollal a nevét a befőttre és mindenre, amit a hűtőbe kell levinnem, hogy elrakják neki. Hoztam csokoládét, darabokra töröm neki egy műanyag dobozba, amit a fiókjában tart. Nem tud rágni, csak elszopogatni egy-egy darabot, a süteményről ezért szoktunk le, régebben azt adogattam a szájába falatonként, rigójancsit vagy feketeerdőt, azt nagyon szerette. Kedves, meghitt dolog volt, én is szerettem csinálni, gusztustalanul nyammogta a süteményt, legalább örült valaminek. Találtam az Aldiban olcsó német csokit, ami már eleve kockákban van, könnyedén beleteszem a csokis edényébe.

Irént pelenkázzák. Hogyha vécére kell mennie, szól, hogy menjek ki, és így, ruhában pisil, az ágyán ülve. Ilyenkor a folyósón várok, vagy ha nekem is kell,

HORVÁTH LÁSZLÓ IMRE (1981) költő, író, Budapesten él. Utóbbi kötetei: *Nézd, havasak a fák, tél van* (regény és versek, 2018), *Helyőrség Maszadában* (regény, 2018).

kimegyek a lakrészhez tartozó vécébe, és én is pisilek. Mobilozni is szoktam, főleg amikor unalmas dolgokról beszél. Hiszen úgysem látja, mit csinállok, darálja a kis mikrokozmoszának problémáit. Tudom, hogy jól esik neki le-darálni, sok ismétléssel körkörösén átrágni a mindennapi sérelmeket, viszont én annyira unom, hogy nem tudom követni. Ilyenkor megnézem, hogy írta-e a barátnőm vagy valaki, vagy elolvasok egy-két cikket a neten. Fél füllel azért figyelek Irénre, reagálok, ahol kell, egy hát vagy igen mindig beválik, ha pedig közben eszembe jut valami érdekesebb téma, egyszerűen megszakítom a monológját.

Beszélgünk. Hogy van? Rosszul. Utálja ezt a helyet. Nem is csodálom. Melyik helyet nem utálná az ember vakon, magatehetetlenül, betegen, egyedül, türelmetlen, agresszív ápolók között. Nem véletlenül azok, ketten vannak harminc-negyven öregre, ebben egyet szoktunk érteni, ő is nővér volt, abban mentek tönkre először az idegei. Több éve van itt, egy másik otthonból hoztuk át, ahol saját lakrésze is volt, sok nyavalyája mellett még fenn tudta tartani magát. De a vakság elől nem lehetett elmenekülni, ahhoz állandó felügyelet kell. Így került ide, még szerencsénk volt ezzel az otthonnal, kulturált, színvonalas, persze egy zömmel szúrós vizeletszagú pokol tornáca. Néha alig egy órát bírok ki itt nagy nehezen, amikor rosszul jönnek ki a dolgok, Irén is rossz passzban van, vagy érkezik valami demens öreg, aki a pusztá jelenlétével elpusztítja az idegeimet pillanatok alatt.

Még egy másik helyen látogattam, ugyanez a szeretetotthon, csak egy másik épülete, ott csak keveset időzött. Az előtérben beszélgettünk, és közben láttam, ahogy egy néni járókerettel üldöz egy bogarat, és némi küszködéssel, a járókeret kis kerek gumitalpával sikerül agyonnyomnia. Mint aki irigy az életre. Gondolom, csak hasznossá akarta tenni magát. A tévében az Először a jók mennek el című dal szövegét egy kívánságműsorban, a klipje egyszerű, ócska videofelvétel, egy temetőt mutatott lassú plámban. A társadalom nem tud mit kezdeni az öregekkel, kivéve a táncdalénekeseket. Szerencsétlen marhának biztos megterhelő lehetett elénekelni ezt élőben ezerszer, bár aki táncdal- vagy operetténekesnek megy, az ügyis tisztán elmebeteg, nyugtatgatom magam. A nénin csendesen felröhögtem, összenéztünk.

Irén unokaöccse, ez vagyok én, ez igazol, de mint egy árnyék, úgy vagyok ebben a tartományban, persze máshol is, egy árnyék, aki talán nem is létezik. Holott én magam vagyok az esemény, valaki, akire várni lehet. Gyanítom, Irénnek a legfontosabb valaki. Én vagyok, aki miatt irigykedhetnek rá. Pedig alig jövök, hónapokat kések. Első alkalommal tévesen írtam le az otthon telefonszámát, egy számmal kevesebbet vagy többet, így a géphang jelezte, nem létezik ilyen előfizető, mikor próbáltam hívni őket, hogy bejelentsem magam mint fontos vendéget. Rögtön el is hittem készségesen, hogy nem lehet elérni telefonon őket, és egy darabig mindig csak úgy betoppantam Irénhez. Volt egy ilyen időszak, ezért különösen szégyeltem magam. Mert ha előre tudja, hogy jövök, vagy jön akárki, az bearanyozza a napjait, akkor van mire várni. Így meg csak

úgy ott termek. És ami még rosszabb, hogy ezek szerint bármikor ott teremhetnek, mint egy reménytelen szerelemben, mikor folyton azt várja az ember, hogy a másik egyszer csak felbukkan, ott vár a következő sarkon vagy lépcsőfordulón. A másik persze erről nem tud, vagy rá se hederít, de nekünk minden perc így telik, a kényszerképzet fogságában. És olykor tényleg jöttem, mint egy vicc, egy bohóctréfa, szia Irén, egyszer csak itt vagyok hónapok után. Végül újra rákérdeztem, végre felírtam helyesen a számot. Azóta rendszeresen bejelentem magam, kevésbé vagyok kísértet, esetleges hallucináció. Irén hallucinált is a betegsége folyamán, úgyhogy még nagyobb büntudatom lehetne az egész miatt, de hát túl fontos vagyok neki, mindent megbocsát, nincs is energiám több büntudatra. Ezt az egészet talán észre se vette.

Egy nővér jön be a szobába. Kérdőn néz rám, az árnyékra, aki belopakodott a haldokló öregek házába. Az unokaöccse vagyok, mondom. Erre mindenki megnyugszik, sőt, felderül. Őszintén örülnek, hogy Irénnek, aki nem tud meghalni, és teljesen haszontalan, és igazán nehéz eset, de főleg végtelenül kudarcos életű, tehát még neki, azért még neki is van egy unokaöccse. Erre még néha rá is szoktam tenni egy lapáttal, mert tudom, hogy Irén örül neki. És a keresztfia, mondom még az unokaöcshöz. Bár mintha mostanában nem erőltetné a dolgot. Anyám, Irén húga, aki négyet is szült, és nagy nehezen nevelt, akinek emiatt is büntudata volt, mint minden miatt, ezzel a vallási huszárvágással, a keresztanyasággal elégtételt próbált adni neki. Irén megpróbálta elfogadni, pótanyaként viselkedett, ami persze mindig katasztrofálisan sikerült, és gyerekként nagyon kínos volt megélni. Mostanában már egyáltalán nem csinálja, elengedte a dolgot.

2

Irén, miután nagyanyám meghalt, kénytelen volt feladni a pincelakást, ahol addig ketten éltek, és a főbérletért cserébe átköltözni egy keresztény szeretetotthonba. Itt külön kis lakást kapott. Ekkor még minden betegsége dacára jól elvult, ebédet rendelt, amit felmelegített, elteltek a napok a szertartásaival, szinte boldogan. Már ahhoz képest, hogy később megvakult, és a mostani intézetbe kellett költöznie, ahol az utóbbi években látogatom. Az előző lakásában is sokszor jártam. Kapcsolatunk nem volt felhőtlen, ahogy a következő, tíz évvel ezelőtti, első Irénről szóló írásomból is könnyen kideríthető. Íme.

Cinke

Húgommal egyik szombaton elmentünk kitakarítani mániás depressziós keresztanyám, Irén lakását a szeretetotthonban. Ahogy előző szombaton megígértük. Vittünk eszközt, szereket. Egy órát szántunk a műveletre. A lakás tapadt a mocsoktól. Egy órába telt lepókhálóznom a falakat, sarkokat, így se végezhettem tökéletes munkát. Irén sosem takarít, nem csinál semmit, mindig csak ül és vár.

A húgom a szobában porszívózott. A szőnyeget nem akartuk kivinni, inkább gyorsan végezni és hazamenni, azt majd megcsinálja más. Végül Irén addig rikácsolt, hogy mégis kivittem a szőnyeget, felhúztam őket az udvaron levő vaskorlátra, ami poroláshoz van ott. Kipakoltuk a lakás elé a tárgyakat, hogy a húgom felmoshasson. Addigra már annyira gyűlöltem Irént, hogy a küszöbön állva egyszer csak arra gondoltam, legszívesebben lelőném. Eszembe jutott a tegnapi mozi, egy holocaust-film, ahogy ott az SS-tisztek megálltak valaki mellett, pisztolytáskájukat övükön kigombolták, és előhúzták belőle a Luger típusú pisztolyt, és lelőtték áldozatukat. Bizonyára részben a rutin dolgozott bennük, hogy minden problémát öléssel lehet és kell megoldani. Idegesítő és életképtelen Irén, elkésérít, ahogy itt él, miért nem tudta összeszedni magát, miért kell elviselnünk, hogy ilyen. Gyengít minket. Egyszerűbb volna lelőni. Elképzelttem, vagy talán valami elképzeltette velem, ahogy megteszem. Külsőleg stimmel is, sváb vagyok, magas, szőke, világos szemű, tegnap a film alatt szégyelltem is magam emiatt. Nagyon remélem, hogy mindenki érzi ezt, néha, hogy lelőne valakit, hátha megoldja a problémát, hiszen ez a mániánk, az egyszerűsítés, amire tehetetlenségünkben vágyakozunk. Amivel a gyilkosok takargatták magukat, évekig minden reggel felkelve, ma is körbenéznek a barakkban, lelőnek pár embert, mint a jó gazda, aki gyomlálja a kertjét. Dühöngtem Iréneken meg a várakozáson, az egész szeretetotthonon, a ragacsos, nyomorult kurva életen. Aztán örültem, hogy eszembe jutott, mégis kiporolom én a szőnyeget, olyan lesz, mintha valakit vernék, és valóban így ütöttem a vasra felhúzott nehéz, hullámzó hátú szőnyeget, Krisztust sem korbácsolhatták különkül, vagy hát pontosan így, éreztem a kezemen és a szőnyegen a munkához használt erőmet és a puffanásokat. Ahogy száll a por, minden ütéssel fogy belőlem az aljas indulat.

A porolót egy közös kamrából kellett kivenni, Irén megmutatta, elkísért, kinyitottam a vasajtót, abban a pillanatban Irén pánikban hátraugrott, és jajgatni kezdett. Nem is láttam, mi a baj. Először csak egy nagy bogárnak tűnt, aztán láttam, egy fióka, döglődő madárfióka, kieshetett a fészekből. Elsétáltam onnan. Madárfóbiám van, kavargott a gyomrom, és szédültem az iszonyattól. Pedig szőnyegporolás közben viszonylag megnyugodtam, aztán sokat ücsörögtem a padon, tele volt rózsákkal a kert. Bár, mondjuk, galambok repdestek körbe-körbe. Irénnek is madárfóbiája van, gyűlöli a galambokat. Egy fiatal lány ment kifelé a kapun, megállt a fiókánál, és lelkesen mondta: „kiscinke”. Leguggolt, piszkálta, tanulmányozta. „Az a madár meg fog döglenni”, rikácsolta neki Irén, kicsit olyan volt a hangja, mintha élvezné az egészet, mintha örömet okozna neki, pedig csak nem tud normálisan kommunikálni. Azonkívül úgy néz ki, mint az a kis cinke, csak emberben, törekeny, lehetetlen, madárszerű, egyre ritkuló, semmilyen színű hajával, csőrszerű orrával és az ügyetlen, görcsösen megkomponált, természetellenes mozgásával. Persze én is olyan vagyok, mint egy madár, mondjuk gólya vagy daru, úgy járok és mozgok, és hosszúkás, csőrszerű arcom van. Madárra hasonlító, ez a kedvencem a fóbiámban.

„Az a cinke döglődik, hagyjad”, rikácsolta Irén, de a lány nem törődött vele.

„Nem érdekel a kiscinke? Neked nem kell?”, kérdezte tőlem. „Pedig már kezd tolla-sodni is.” Biológia szakra jár a lány, itt lakik a házban, albérletben.

Mondtam, nem, nem érdekel. Titokban reméltem, hogy csinál velem valamit, elviszi vagy kidobja a kis szörnyetget.

Még nagyjából két órát ácsorogtunk Irénnel szóltanul az udvaron. Nem tudtunk beszélgetni, Irén szinte képtelen feloldódni, az élet apró, nevetséges körülményein kívül másról mondatokat megfogalmazni, mintha csak csevegni tudna, semmi mást, de a témái hamar kifogynak. Megkérdeztem tőle, igaz-e hogy rosszul lett gyerekkorában a moziban. Igen, mindig hányt a moziban, mivel rossz volt a szeme, így is jöttek rá. Olvastam valahol, hogy madarakkal csináltak kísérletet, kimutatták, hogy a szemük a pergő mozgóképet visszabontja egyes kockákra. Nem lehet őket becsapni. Irén lakásában nem volt gyufa, hogy cigarettára gyújthassak, nincs menekvés az idegeim meg a tudatalattim elől. Csak üresen rágszáltam az iszonyatot, egy döglődő fióka verdesését meg a saját magamét.

A húgom közben végül felmosott, bevittem a szőnyeget, visszarámoltunk mindent. Persze ő is örjögött magában, mégis kitakarított, rendesen megcsinálta, mehettünk.

Ki az utcára, el onnan. Mondtam neki, jól figyeljen erre, amit most érzünk, mert ez a boldogság, hogy hirtelen most nem ott vagyunk többé, Irénnél, hanem csak akárhol máshol, kint az életben.

Láthatóan akkoriban sokkal türelmetlenebb voltam, az idegeim jóval gyengébbek, Irénnel kapcsolatban azóta mindenképpen erősödtek. A nációk gyakran eszembe jutnak, leginkább erre használom Irént, arra használom, az az ő haszna, mint minden nyomorult szerencsétlennek, hogy az ember kezelje a náci indulatait, hogy megtapasztalja, lám-lám, nem, nem öljük meg a másikat, hanem valamennyit foglalkozunk vele. Sokkal jobb erre hangolódni, mint a náciszkodásra. Nem vagyunk közömbösesek, csak tehetetlenek, egyszerűen ideggyengék, és nem bírjuk a nyomorultakat. Erősebb férfiak és nők dolgoznak a szociális ellátásban, komolyabban törődnek a kriplikkel, pelenkázzák az öregeket. Esetleg elmennek urológusnak, és férfigegekben turkálva kezelik a prosztatákat, nem a pénz miatt (biztos a pénz miatt, de akkor miért nem bankárok), hanem mert az apjuk vagy a bátyjuk meghalt hererákban. Nem lehet megkerülni, onnantól számít felnőttnek valaki, hogy legalább a közelébe ment egy haldoklónak, megtett már néhány kórházkerti sétát mint türelmes látogató. Sokan menekülnek, és ez a korcs kor bepólyálja nekik a halált, hazudozik nekik róla, mint egy kisgyereknek, akit nem szabad ilyesmivel megijeszteni. Addig lehet kerülgetni mások nyomorúságát, hogy végül a saját haláloddal úgy fogsz majd szemközt állni, mint egy kisgyerek. És persze sosem érted meg az embert, ezt a csodálatos lényt, mert ahhoz húgyszag kell, hogy fel tudd fogni Bachot, meg kell tapasztalnod a szélső határokat. Gyerekek szoktak genocídiumokat remélni, és főleg csinálni. Arra használom Irént, hogy ne legyen gyerek, ilyen szempontból valóban ő a pótanyám (bár anyám-apám is segít, ahogy öregszenek, rokona-im-ismerőseim, ahogy meghalnak), talán a leghasznosabb ember az életemben, egyelőre tőle tanultam a legtöbbet. Felmérni a létezés bizonyos lehetőségeit, ebben ő a maga módján mintaadó mester.

Ahogy olvasom, akkoriban még dohányoztam, ma már nem. A mostani szeretetotthonból, ahol Irén vakon, magatehetetlenül tölti napjait, hónapjait,

éveit, a ritka látogatásokból hazafelé nem szoktam idegbeteg módon rágyújtani, hogy megkönnyebbüljek. Bár azért igyekszem mielőbb meginni egy-két sört.

3

Irén szobájában beszélgetünk, egyszer csak behoznak egy nénit tolószékben. Ennek nem örülök, vagyis némileg megijedek, mert sejtem, hogy ez az a borzalmas szobatárs, akiről Irén már sokat mesélt. Egy öregasszony többféle reménytelen betegséggel, hatalmas fájdalmai vannak, és nincs már eszénél, teljesen demens. Állandóan nyögdéssel, és Irénnek könyörög, segítsen neki, vigye haza, a könyörgés átkozódásba szokott átmenni, így telnek a napjaik és az éjszakáik. A pokol a többi ember, írta egy francia író, és ez egészen pokoli lehet Irénnek, az összes gondja mellé egy nyomasztó, megalázó ráadás. A szeretetotthon másik épületében, ahol eleinte lakott, két szobatársa is volt, gyűlölték őt, az egyik egy szintén némileg demens öregasszony, a másik viszont egy középkorú, haragos, alkoholista nő. Irén kórházba került, és utána már ide helyezték át, aminek örültünk, ő is, leginkább mert megszabadult a két szerencsétlen gyűlöletétől, amivel gyötörték. Legszívesebben felrúgtam volna az alkoholistát, de ilyesmit ugyebár nem lehet csinálni. Csúnyán néztem rá évente kétszer, nem sokat használt.

Persze Irén ezzel a nénival sem húzott túl jó lapot, de errefelé már nem a jó lapokat osztogatják. Elviseli a szobatársát, nincs más választása. Sokkal többet lamentál az evésen, mi lesz ebédre, milyen borzalmas a sok tésztaféle, ő nem hajlandó megenni. Vagy a szigorú házirend, napi beosztás, a gonosz ápolók. Az ápolók valóban nem bánnak vele kesztyűs kézzel, még amikor én ott vagyok, akkor is átszivárog a viselkedésükön, hogy nem szeretik. Ne nyüzsgjünk, már megint nyüzsgünk, hagyjuk abba, mondják neki azonnal, ahogy elkezdené a panaszait, amik részben jogosak, részben pedig tényleg egy parttalan zsolozsma eleje, ha megszólal. Én meg szoktam hallgatni, évente néhányszor kibírom, nem tizenkét órában vagyok műszakban, nem hibáztatom a nővéreket, bár inkább nem gondolok bele, milyenek lehetnek Irénnel, ha senki nincs itt.

A mostani nővér, aki a szobatársat behozza, kedves teremtés, még Irénhez is van néhány jó szava. Elhelyezi a nénit az ágyon, bebugyolálja és kimegy. Várom, hogy kezdődjön a műsor, de a néni nem mozdul többet, csak mint valami furcsa, békés élőlény, mondjuk egy szürke kutya (a hosszú szürke haja miatt gondolom ezt, ami kilátszik a takaróból), hever és alszik. Nagyon örülök, hogy csendben van. Biztos még alszik ebéd után, ilyesmiben reménykedem.

Beszélgünk Irénnel. Beállítom neki a tévét, mert egy ideje nem működik. A vallási műsorokat szereti, meg a zenét, ha nem is látja, de hallgatja. Azt mondja, nem szereti a focivébet, ha a magyarok játszanának, akkor talán még érdekelné, így viszont nem, ezen is meglepődöm, érdekes elképzelem őt szurkolóként. Némi szenvedés után sikerül beprogramozni a készüléket, közben a szobatárs néniére sandítok, az ő ágyánál van a tévé, nem zavarja-e, hogy itt ügködöm,

meg egyáltalán, hogy itt vagyok. A nótacsatorna működik, de mondom Irénnek, én ezt utálok, inkább beszéljünk. A rádiójában is elemet cserélek, azonkívül szokásosan hoztam baracklevet, abból töltök, a kezébe adom a poharat, időről időre iszik, ráírom tollal a nevét a magozott meggybefőttre és mindenre, amit a hűtőbe kell levinnem, hogy elrakják neki.

A néni nem mozdul az ágyon, megint megkérdezem Irént, szerinte biztos nem zavarom-e. Dehogyan. Nem ez az a néni, aki kiabálni szokott meg könnyörögni? Nem, ez nem az. Mi lett azzal? Irén mesélni kezd, és egyben minden átmenet nélkül azonnal sírni is. Mivel vak, és amúgy sem szoktam sírni látni, ez egészen furcsa, alig tudok koncentrálni arra, amit mond. Az előző szobatársa meghalt. Ez egy új néni, kilencvenkilenc éves, a végelgyengülés fázisában van már, minden nap feljönnek etetni és pelenkázni, hetente kétszer megfürdetik. Mozdulni sem szokott, néha mond egy-két szót, de legtöbbször csak így fekszik. Nem jut eszébe az előző néni neve, bárhogyan is erőlködik. Nagyon szenvedett tőle, ezért rája is a büntudat, én nyugtatom, simogatom a vállát. Könnyek nélkül sír, csak a hangja és az arca torz továbbra is, elég megrázó látvány. Voltak tiszta pillanatai, ilyenkor is Irént kérdezte éjjel, hogy van-e itt valaki, ő pedig mondta neki, hogy nincs, hiába hív bárkit, mert nincs itt már senki, csak a Jóisten, és akkor megértette, és elmondott néhány katolikus imát, meséli sírva Irén.

Ez evangélikus szeretetotthon, és az igazgató nem tudott katolikus papot szerezni a temetésre, így kénytelen volt saját maga beszédet mondani a néni urnájánál. Rajta kívül csak Irén volt jelen, mert egyedül ő ismerte a nénit. Nem igaz, hogy milyen hatalmas gittegyletek az egyházak, legalább a temetéseknél kivághatnák a rezet, gondolom magamban. A néninek nem volt már élő rokona, a férje meghalt, a fia is meghalt motorbalesetben (balfasz, gondolom magamban). Valahonnan faluról jött, nem volt senkije, csak néhány ottani szomszéd, azok nem jöttek a temetésre. Csak Irén meg egy ügyvéd meg az igazgató és a temetkezési vállalkozó emberei, akik egyébként kedvesek voltak. És a néniből egy urna lett, mondta zokogva Irén, ide többször is kilyukadunk. Mint aki fél a haláltól. Pedig tudom, hogy nem fél, sőt lényegében áhítozik rá. Persze ki nem fél.

Beszélni kezdek hozzá. Nehéz cáfolni az érveimet, hogy ugyan már, jobb annak a néninek, és a lelke jobb helyen van, ezt Irén is tudja. Be volt zárva abba a tönkrement testbe, ami az utolsó időben annyira megalázta már, ezt te tudod a legjobban, te szenvedted meg. Örüljünk neki, ez megszabadulás. Minden nap jön a mentő, mondja Irén. Sorra halnak meg az otthonban. Nekem mindig is afféle átmeneti szállásnak tűnt, trambulín az utolsó elrugaszkodáshoz, és benne is van, lényegében elsősorban ez van benne, hogy erre a kis időre már olyan mindegy. Irénnek is ez a baja, hogy nem kis időre van ezen a zsebkendőnyi, koszos járdaszigeten, ahova folyamatosan érkeznek a járatok, és szállnak be a többiek megkönnyebbülve. Az ápolók is leginkább halálsegédek, afféle forgalmi munkások. Nemcsak a testi nyomor, a pelenkázás, a gyengeség, a bénázás kiegészítői, hanem a halál állandó jelenlétében dolgoznak, ők a halál előszobájá-

nak a személyzete. Bár nem kifejezetten haldoklókkal foglalkozó intézmény, lényegét tekintve mégis az. Irén pedig az örvény közepében, ebben a sürgésforgásban egy állandó vendég, lakó a gyűjtőben, ahol az időtől megrágott, elpusztult testű, lebomlott elméjű emberi lények csak rövid, átmeneti várakozásra tartózkodnak.

Az új néni békésen fekszik. Ő is bármikor meghalhat, persze, helyesel Irén, amikor nem túl érzékenyen ezt felvetem, persze ha érzékeny lennék, képtelenség lenne beszélgetni, és akkor minek jöttem ide. Irén sokszor vágyik a halálra, bennem az a gonosz gondolat szokott motoszkálni, hogy túlél mindannyiunkat, de ezt azért már nem osztom meg vele. A temetéséről és minden hasonlóról egészen akkurátus utasításokat szokott adni, ezt nem bírom, és olyankor némi üresen kongó giccsel rondítom a társalgásunkat, hogy hagyjon, ne is gondoljon ilyesmire, és hasonlók. Persze nem tudnám megmondani, miért lenne ez az élet számára bármiben is kecsegtető. Én magam és a látogatásaim semmiképp nem nyomnak a latban. A többieké sem, nem vagyunk túl sokan, anyám és még néhány rokonunk szokta felkeresni, de hát mindenki éli az életét. Irén meg itt üldögél vagy fekszik, végtelenül, határtalanul, elterpeszkedve az időben, mint valami hatalmas, piszkosfehér réten vagy még inkább langyos, sötét, kellemetlen akváriumban.

4

Sokat álmodoztam az időutazáson, mármint azon a fajtáján, amikor a saját életén belül utazhat az ember, vagyis visszamehetnék egy-egy pontra, máshogy csinálhatnék dolgokat. Erről még akkor is nehéz volt leszoknom, amikor nagyjából rendeződött az életem. Előtte meg főleg, szinte mániásan játszottam. Hogy reggel felébrednék a saját tizenhét vagy huszonkét éves vagy egyéb életkoromban. Hogyan élnék akkor a mai agyammal, mennyi mindent elkerülhetnék (főleg nőket), és mennyi mindent megszerezhetnék (főleg nőket). Az öregedés egyik fázisa lehet, a következő pedig hogy már ez sem érdekel, szépen menjenek a dolgok, ahogy akarnak, és maradjanak, ahogy voltak.

Amikor Irénnél vagyok, sokat beszélgetünk. Jó Irénnel beszélgetni, bele lehet kérdezni a dolgokba, és én bele is szoktam kérdezni. Nem tudom, hogy csak gátlátalan vagyok, és indiszkrét, ő meg kiszolgáltatott, vagy bátor vagyok, és ennek következtében mély barátság alakult ki köztünk. Miről szokott álmodni? Miken szokott gondolkodni? Régi dolgokon. Régi embereken. Az életén. Kis idő után persze rájöttem, hogy ő az időutazó, és az ember számára sajnos csak így érhető el az időutazás. Egy szeretetothonban, az utolsó állomáson toporogva, egyedül, virrasztva az éjszakában, régi dolgokon tépelődve.

A legutóbbi alkalmakkor már tudtam, hogy írni fogok Irénről, az időutazóról, hogy milyen busszal jövök ide, milyen ez a hely, miket szoktunk csinálni, de ami történt, arra azért nem számítottam. Hoztam neki szokásosan vallási újságokat, egy Relay-ben vettem, az újságos nő egész kedves volt, mutatta, mik

vannak, ami nekem kellett, nem volt, vagyis evangélikus bármi, végül egy katolikus családi kiadványt vettem meg, hátha Irénnek tetszik. Nem tetszett neki. Mondtam, rendben, semmi baj, de akkor legalább végiglapozom a tartalmát, olvasom a cikkek címét, és ami esetleg mégis tetszik, azt végig felolvasom. Szoktuk ezt csinálni az evangélikus lapokkal, engem szórakoztat, hogy amit Irén utál, azt utálja, kategorikus a stílusa, még ha olykor hisztérikus is tud lenni. Átlapoztuk az újságot, de vittem neki egy másikat is, aminek a címlapján megjelent egy versem. Irén utálja a verseket, és utálja az én verseimet is, ezt is szeretem benne, mintha cinikus volna, őt ne fárassza senki lírai érzékenykedéssel. Pedig egyszerűen csak nem tud rá koncentrálni, idegesíti. Amikor még nem volt vak, mindig hoztam neki könyveket. Bár fiatalabb korában olvasott más is, akkoriban már kizárólag csak szerelmes ponyvaregényeket volt hajlandó, azokat viszont tömegével, úgyhogy hordtam neki a giccses szemetet, hadd örüljön. Örült is, ezeket is megbeszéltük utána. Gyerekkoromban még fejtett keresztrejtvényt is. Nagyon jó volt benne, persze mániásan csinálta, de azért valamennyire így is lenyűgözött, hogy milyen villámgyorsan ki tudja tölteni. Ha véletlenül keresztrejtvényt fejték, ma is mindig eszembe jut a kioktató hangja. Hogy azonnal mindent tud, persze többnyire csak ismerte a megfelelő frázisokat, amik szomorúan gyorsan kiismerhetők. És persze a csodálatomba sajnálat vegyült már gyerekként is, mert mint egy kis állat megéreztem a mindenén átszűrődő gyengeséget. Bármit mutat fel, abban benne van a felmutatás, bizonygatás, tessék, én is tudok, én is érek valamit.

Irén, hoztam egy verset, azt is fel akarom olvasni. Tudom, hogy utálsz a verseket, de ez az éjszakai virrasztásról szól, azért hoztam, kíváncsi vagyok, hogy tetszik.

Leültem Irén toloszékébe, ott szoktam ülni, mikor ő átül az ágyába, mert a szobában nincsen másik szék, én meg nem akarok két órát állni, nem lehet állva beszélgetni, nem vagyok én valami ávós vagy gestapós házkutató, aki állva kérdezzet, és mászkál a szobában, tehát leülök a székbe, és felolvasom a verset, igyekszem jól olvasni, bár elég bénán olvasok fel.

A virrasztás

Nappal az időt
nem lehet megfogni,
de éjszaka igen,
mert az éjszaka ragacsos.
Az idő a testedre tapad,
ha virrasztanod kell.
Ha egyedül vagy, bárhol legyél,
az éjszaka sokféle sötétjével,
részleteivel, tereivel, tárgyaival
magányod császári palotájává alakul.

Ha nem félsz tőle, boldog vagy,
legalábbis elégedett. Ha eleget
éltél hozzá, már nem teszel ezek
közt különbséget.
Örülsz, hogy van idő gondolkodni.
Isten nem csak álomra vagy a test
pihenésére teremtette az éjszakát.
Ilyenkor lázadó angyal vagy,
mintha kettesben lennétek.
De biztosan kevesebben, mint nappal.
Ez a fantasztikus üresség a legszebb arca,
és az idő testi közelsége, amivel
mintha megérintene.
Gondolkodj magadon.
Hiszen már régóta létezel.
Mint egy kavics.
Vagy mint egy hosszú életű állat,
teknős, papagáj, elefánt, talán
valami ismeretlen faj,
amiről nem is gondolnád,
csúszómászó, bogár vagy hal.
Élőlény vagy történetekkel.
Itt ülhetsz önmagaddal,
akvárium ablakos szobád.
Ha kilépsz belőle: az éjszaka fűszerkert.
Élvezd az ítélet nélküli perceket.
A titkos haladékokat.

Egész jól sikerült. Irénnek nagyon tetszik. Rögtön mondja, hogy én is, én is szoktam éjszaka virrasztani és gondolkodni. Persze ez a vers a jó virrasztásról szól, nem a pokolról, amiben Irén ázik éjjelente, és ezt mondom is neki. Sőt, azt is mondom neki, némileg elképedve magamon, és a zuhanás érzetével, hogy Irén, te időutazó vagy, be vagy zárva a virrasztásba, és akkor gondolsz a régi időkre, és én ezen sokat szoktam gondolkodni. Erre a rágódásra. Amikor én ezt a verset írtam, muszáj voltennem egész éjjel, mert éppen az egyik átmeneti munkahelyemen szenvedtem, egy lepusztult külvárosi motelben mint éjszakai portás. Nem lehetett aludni, be volt kamerázva a hely, egy nagyobb előtér. Igazság szerint akadtak holt terek, ahol a többiek állítólag aludtak egy fotelen elnyúlva, de én félttem elaludni, félelmetes volt az üres szálloda nagy előtérében lenni éjjel. Nem mertem vállalni az alvás kiszolgáltatottságát, ez tartott ébren. De a verset azért sikerült megírni, aminek nagyon örültem, az egyik kedvenc versemet saját magamtól. Kimentem közben a szálloda hátsó, betonnal burkolt, ótvar parkolójába, az éjjeli fűszerkertbe. Ezt már nem mondom Irénnek.

És mikén szoktál gondolkodni? Kérdeztem tőle sokszor. Az életemről. Hogy miket rontottam el. De azért voltak jó dolgok is, kérdezem, vagyis mondom. Igen, azért voltak, feleli kelletlenül. Kirándulások, ismeretségek. Hogyhogy elrontottad az életed, szerinted mit rontottál el? Talán azt, hogy mindig rajongtam emberekért, mondja Irén hosszú gondolkodás után. Mindig választottam egy-egy embert, akiért rajongok, és a többiekkel nem foglalkoztam. És büntudatod van? Hát olyasmi. Ne legyen büntudatod, ez hülyeség, inkább magaddal kellett volna foglalkozni. Hogyhogy rajongtál? Szerelmes voltál? Nem, de valami olyasmi. Inkább csak álmodoztam. És eltelték az évek. És ezek férfiak voltak? Férfiak, nők is. Például egy doktornő, amikor ápoló voltam. Vagy később egy pap, aki a lelki vezetőm volt.

Máskor konkrétan irányítom vissza, rákérdzek egy-egy évre, mit csinált a kilencvenes évek elején, mi történt 77-ben, milyenek voltak a nyolcvanas évek, milyen volt, amikor én születtem, vagy amikor a nagyapám, a te apád meghalt, akit én nem ismertem. Gyerekkoromban jártam a pincelakásban, ahol nagyanyámmal éltek. De a sok éjszakai utazás alatt átrágott múlt élesebben jön vissza Irénnek, minden erőteljesebb, új dolgokat tudok meg a családomról. Legjobban azt szeretem, amikor engem is megcsap az időutazásának a szele, és én is ott érzem magam a Fadrusz utcában, a tizenegyedik kerületben. Persze sokat laktam a környéken, de Irénnel néha sikerül visszautazni egy fáradt, hetvenes évek közepi munkanapjába, amikor hazaugrott ebédelni, vagy a hatvanas évekbe, mikor még kislányok voltak anyámmal, és nagyapám még élt. Látom, ahogy iskolába mennek, vagy Irén felidézi, hogy valami sportban kudarcot vall, majdnem megfullad az uszodában, vagy eltöri a lábát tornán, szomorú, másmilyen, mindig bénázó kislány. De boldog. Még sokáig boldog. Még ott van a haladék, sokáig tartanak azok az évek, amikbe majd később visszautazhat. Emlékszem a sajátjaimra, milyen üresen teltek, semmivel és szorongó várakozással. Pedig tele voltak fényvel, tele voltak hellyel, hogy a kései virrasztások idején majd vissza lehessen menni, elmerülni, elbújni bennük.

Kedves Barátunk!

**Kérjük támogassa folyóiratunk megjelenését
személyi jövedelemadója 1 százalékaival!**

**Nemzeti Kultúráért és Irodalomért Alapítvány
18223086-2-42**